

Regeringskansliet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:39)

Länsstyrelsen Östergötland yttrar sig över utredningen Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga (SOU 2024:30).

Sammanfattning

Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker utredningens förslag

- 7.3.1 Ungdomsreduktion även vid allvarlig brottslighet

men avstyrker i övrigt utredningens förslag i den form som de har beskrivits:

- 11.2 En ny påföljd behövs
- 11.5.2 Verkställighetsplanering i anstalt

Remissyttrande

Allmänna överväganden och sammanfattande bedömning

Utredningens har uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av unga lagöverträdare, vilket ska slutredovisas i sin helhet den 10 januari 2025. Utredningens arbete ska enligt direktivet genomsyras av ett barnrätts- och

ungdomsperspektiv och de förslag som lämnas ska vara utformade i överensstämmelse med barnkonventionen.

I aktuell delredovisning ska utredningen specifikt överväga hur den nuvarande påföljden ungdomsövervakning bör förstärkas samt föreslå en ny påföljd, utvidgad ungdomsövervakning. Därutöver har utredningen valt att hantera ytterligare frågor från uppdraget i denna delredovisning, gällande avskaffande av den nuvarande ungdomsreduktionen för lagöverträdare i åldersgruppen 18-20 år samt gällande hur ungdomsreduktionen för lagöverträdare i åldersgruppen 15-17 år kan ges minskad betydelse.

Länsstyrelsen Östergötland finner att utredningen inte på ett tillfredsställande sätt förklarar hur principen om barnets bästa ska tillvaratas och att resonemangen över konsekvenser för familjen och jämställdhet är bristfälliga. I utredningens förslag saknas därutöver resonemang kring de negativa konsekvenser som strängare straffrättsliga ingripanden för målgruppen som inte är kopplad till organiserad brottslighet kan leda till.

Utredningens direktiv pekar på att det finns skäl att se över den nuvarande straffrättsliga ordningen gällande unga lagöverträdare och att skärpa samhällets reaktioner på barns och ungas brottslighet kopplad till gängkriminalitet. Det resoneras vidare att straffreduktionen för unga lagöverträdare ses över respektive avskaffas och påföljderna skärpas, för att öka möjligheten att fånga upp dessa barn tidigare och att sätta in rätt åtgärder snabbt.

Länsstyrelsen Östergötland delar uppfattningen att samhället behöver agera starkt för att stoppa den organiserade brottsligheten och rekryteringen av unga till kriminella nätverk, men ifrågasätter om detta mål går att uppnå genom uppdraget i direktiven. Det finns inget underlag som visar på att strängare straff leder till minskad brottslighet bland ungdomar i allmänhet eller till minskad rekrytering till organiserad brottslighet i synnerhet.

Därutöver finner Länsstyrelsen Östergötland det problematiskt att direktivets uppdrag träffar alla unga lagöverträdare, oavsett koppling till organiserad brottslighet. De allra flesta barn som begått brott fortsätter inte att begå brott. Oproportionerligt stora konsekvenser för denna målgrupp riskerar i stället att leda till att fler unga stämplar sig själva som kriminella och utvecklar en kriminell livsstil.

Andra insatser behövs alltså om syftet med förändringarna är att komma åt rekryteringen av barn och unga till kriminella nätverk och att minska kriminalitet bland unga. Direktiven verkar enligt Länsstyrelsen Östergötlands bedömning syfta till att avskräcka unga personer från att begå brott, något som sedan tidigare är fastställt inte fungerar. Forskning visar tvärtom att de mest kostnadseffektiva och träffsäkra åtgärderna i stället är de främjande och universella insatserna för trygga och jämlika uppväxtvillkor.

Regeringen har under de senaste åren presenterat ett stort antal initiativ inom de brottsförebyggande och brottsbekämpande områdena. Reformen och förslag som syftar till att staten ska ta över ansvaret för ungdomskriminalitet, exempelvis betänkandet *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga* (SOU 2024:30). Utöver det fattades under 2023 regeringsbeslut om att inrätta en struktur med samverkansråd på nationell, regional och lokal nivå för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott i miljöer kopplade till grov kriminalitet, det så kallade BoB-uppdraget. I juli 2025 träder en ny socialtjänstlag i kraft, med utökade möjligheter för kommuner att främja goda uppväxtvillkor och stödja barn och unga till en levnad utan kriminalitet.

Påföljden ungdomsövervakning implementerades 2021 och även om Kriminalvården anser att den har fungerat bra har effekterna på ungdomskriminaliteten inte utvärderats. Länsstyrelsen Östergötland gör bedömningen att effekterna av denna påföljd och av den nya socialtjänstlagen tillsammans med implementeringen av övriga förändringar inom de brottsförebyggande och brottsbekämpande områdena behöver ges utrymme att utvärderas innan ytterligare förändringar eller ansvarsförflyttningar genomförs.

7.3.1 Ungdomsreduktion även vid allvarlig brottslighet

Länsstyrelsen Östergötland ställer sig enig med utredningen gällande att ungdomsreduktion inte bör avskaffas för lagöverträdare i åldersgruppen 15–17 år, oavsett grad av brottslighet. Det finns inget underlag som visar på att strängare straff leder till minskad brottslighet bland ungdomar i allmänhet vilket måste vägas mot de negativa konsekvenser som straffrättsliga ingripanden för målgruppen kan leda till, såsom stigmatisering och utanförskap vilket i förlängningen kan leda till en ökad risk för återfall i brott.

11.2 En ny påföljd behövs

Länsstyrelsen Östergötland ser fördelar med förslaget om den nya påföljden utvidgad ungdomsövervakning, men anser att utredningen inte förklarar hur kontrollmöjligheterna tätare hembesök och inskränkningar i den fysiska rörelsefriheten ska förhindra den unge att avstå från brottslighet genom exempelvis digitala plattformar.

11.5.2 Verkställighetsplanering i anstalt

Länsstyrelsen Östergötland delar inte utredningens uppfattning om att den nya påföljden utvidgad ungdomsövervakning regelmässigt bör inledas med två månaders frihetsberövande. Enligt barnkonventionen ska barn hållas frihetsberövade så kort tid som möjligt och enkom i fall där det finns befogad oro för den allmänna säkerheten eller folkhälsan. Utifrån detta anser Länsstyrelsen Östergötland att utredningen inte presenterat grunder nog för att motivera ett regelmässigt frihetsberövande.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tillförordnad landshövding Ann Holmlid med brottsförebyggande samordnare Sara Nielsen som föredragande. I handläggningen har även tjänsteförrättande enhetschef Åsa Hedberg och omvärldsanalytiker Ida Sundberg deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.